

İktidar: Kişiler-arası, Organizasyonel ve Global Boyutları

Pazartesi, 28 Kasım 2005

KONU: Profesyonel otorite ve kültürel hegemonya

Modern/Çağdaş dünyada bir iktidar çeşiti olarak otoritenin transformasyonunu inceledik. İktidarın nasıl miras alınan konumlardan profesyonellere geçtiğini gördük.

Tablo [ders notlarındaki]: **otorite çeşitlerindeki tarihsel değişiklikler**

--Weber: geleneksel/karizmatik otoriteden yasal/rasyonel/uzman/demokratik olana

--küçük kapitalistlerden yönetici/bürokratlara

--Simmel: bir kişi ya da bir gruba boyun eğme sonra da en sonunda bir prensibe (hukuk) boyun eğme

--Michels: direkt kontrol ve basit süpervizyondan bürokratik bir sistem yoluyla hiyerarşik ve indirekt kontrole

--Nispet: komüniteden (çoklu kaynaklı otorite) bireye (çekirdek piyasa/yoğunlaşmış pazar/bürokratik)

Bu organizasyonel/kurumsal yapılarda **bireysel özgürlük** nerede yatar?

Neden bireysel özgürlük sosyal düzenin ölçüsüdür? Bireysel özgürlük neyin ölçüsüdür?

Bu bize, iktidar sistemlerinde neyin daha iyi ya da daha kötü olduğuna dair **yaygın değerlendirmelerin kesin gözüyle bakılan varsayımlarını sorgulamaya** kışkırtır. Modern dünyada iktidarın mesleklerde kurumsallaştığını—profesyonel, uzman, ehil otorite-- iddia ettik. Dünyanın “büyüsünün bozulması,” “büyünün uzaklaştırılması” vardır, Weber’in dediği gibi. Neden profesyonel otoritenin dini, toplumsal, ailevi, monarşik gibi tarihi iktidar sistemlerinden daha özgür, daha as otokratik/otoriter olduğunu farz ederiz ki?

James Fallows, ve Gary Peller profesyonel otoriteye dair farklı görüşler sunarlar. Her ikisi de profesyonel otoriteyi güçlü bir şekilde eleştirirler ve iktidar/otoriteyi değerlendiren kriterleri sorgularlar.

I. İlk örnek, okumak.

O dönemde *The Atlantic Monthly* adlı derginin editörü olan **James Fallows**'un yazdığı “Akademik niteliklere fazla önem verilmesine karşı bir çalışma” (1985). *The Atlantic Monthly*, 19. yüzyılın başlarında yayınlanmaya başlamış, genel dağıtımı yapılan, okuyan zeki insanlara hitap eden oldukça uzun makaleler yayınlayan bir dergidir.

Makale, Amerikan toplumunda o kadar yaygın ki hegemonik sayılabilecek, kesinmiş gibi farz edilen bir ideolojinin ortaya çıkışını anlatıyor. Bu terimin anlamını daha sonra tartışacağız.

Fallows'un makalesi Harvard'lı psikolog David McClelland tarafından ortaya atılan bir hipotezle başlıyor.

--1961'de. McClelland farklı toplum çeşitlerini, farklı sosyal gruplaşmaları inceleyen bir çalışma yaptı. Bunlara **başaran toplumlar/altgruplar/kültürler** adını verdi ki bunlar belirli bir dizi değeri paylaşıyor görünüyordular. Daha iyi bir insan hayatı için uğraşmanın sonuçsuz ya da kader/talih/tanrı gibi şeylere bağlı olduğuna inanmak yerine, bu kültürler çocuklarına **bireyin kaderini kontrol edebileceği/etkileyebileceği** fikrini veriyorlardı (*verili* olandan *kazanılan* topluma geçiş!). Bununla birlikte, bu kültürler bireysel potansiyel/etkiye dair abartılı bir bakış açısı veriyorlardı—tanrı/kader-merkezli olmaktan ziyade **insan-merkezliler**.

--McClelland, bu başaran/kazanan kültürlerde, insanlara düzenli olarak risk almaları, maceracı olmaları gerektiği öğretildiği, onlara karşı olan ihtimalleri önemsemediklerini söyledi. Dünyada kendi izlerini bırakmaları için insanları hırslı olmaları için teşvik eden folklor bu mitleri aktarıyordu. *Bize de anlatılan benzer hikayeler var mı? Tartışma.*

Fallows, bu başaran/kazanan toplum modeline dair endişelerini anlatıyor, ancak biz ABD’de, Horatio Alger (19. yüzyıl sonu kitaplarındaki bir karakter—“**yoksulluktan zenginliğe**”) mitinin, çok çalışarak herkesin başarılı olabileceği miti, hâlâ güçlü olduğunu fark edebiliriz. Horatio Alger gibi “zengin ve ünlü” hikayeleri halka hikayenin ampirik olarak sağlam olduğunu hissettirir: en zengin insanların yarısı paralarını kendi hayatları boyunca yaptılar. Böylece, istatistiksel olarak yanılan bir sonuçla, halk bu milyarderler sınıfına yükselmenin iyi bir ihtimali olduğuna inanabilir. (ekolojik yanığı). Girişimcilere hem dikkat edilir hem de övülür. Bununla birlikte, Fallows girişimci başarı ruhunun gerilediğine dair giderek büyüyen kanıt olduğunu iddia ediyor. (bunun 1985’de, internet patlamasından önce yazılmış olduğuna dikkat edin).

Fallows’un makalesi geleceğimiz için farklı imaları olan **iki farklı başarıma kültürü** arasındaki bir savaşı tarif eder.

Fallows’un yaptığı **profesyonelliğin**, uzman otoritesinin bir **eleştirisidir**. Konusu iş alanında profesyonelliğin yükselişidir (daha önce tartıştığımız aile ya da bilim alanları değil).

--**başarmanın girişimci çeşidini** tartışır—informal, normal ihtimaller dışında, risk-alma, macera ve hayal gücü içeren.

--Diğer başarıma kültürü **profesyonel işin değerleri/yönelişleridir**—bu statü, prestij, saygınlık, ve güvenlik verir. Bu kültür okuldaki başarının hayattaki başarı anlamına geldiği nosyonu üzerine kuruludur; hayat bir meritokrasidir ve meziyetlerin başarıyı sağlayacaktır. (okuldaki başarı ile ölçülen meziyet/liyakat, okulların şu anda olduğu halleriyle).

s.50’de, Fallows iki farklı başarı kültürünün tanımlamasını verir. Birinde, gözlerden uzak yalnızlığında ilk romanı üzerinde çalışan, temsilcisini bir magazinden seçen, ve hikayesini 350.000\$’a satan Houston’lu bir ev kadını anlatır—bu daha çok girişimci kültürden bir örnek. Eğer parayı oğlunu özel bir yatılı okula göndermek için kullanırsa, oğlu meritokrasi kültürünün bir vatandaşı olacak.

Amerikan iş hayatında bu ikisi gerilim halindedir. **Girişimci etikten profesyonel bir kültüre hareketin** bir kanıtı olarak giderek sayıları artan MBA programlarını görüyoruz. Fallows, neden profesyonelliğin çekici olduğunu ve iş hayatı/ticaretin/servis alanının cazip olmadığını bilmek istiyor. Profesyoneller ekonomiye ne katıyorlar, katılan değer nedir?

Fallows, imalat sanayinin daha az cazipken yatırımcı bankacılık ve danışmanlıklarındaki insan sayısının kendini endişelendirdiğini söyler. Ancak, malların *gerçek* üretimi imalat sanayinde vardır. Onun iddia ettiğine göre, yatırımcılık mal üretmeden sadece parayı dolaştırır.

Şu andaki durumu yaratanların üç değişiklik olduğunu söylüyor:

işlerin mesleklere dönüşmesi

zekanın bilimsel olarak ölçülmesi

insanları belirli mesleklere yönlendirmek için hükümet gücünün kullanılması

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarındaki yer değiştirmelerin, ulusal pazarlar ve belirsizlik yaratarak geleneksel güvenlik formlarına meydan okudu (s. 52). (İşçiler, giderek büyüyen ancak 1950lerden sonra gerileyen sendikalar yoluyla güvenlik aradılar.) Orta düzeydeki işçiler [en alttaki ya da en üsttekinden ziyade] bu ulusal pazarlara geçişte yerlerinden çıkarılmışlardı/güvencesi hale getirilmişlerdi. Dükkan sahipleri/zanaatkarlar **ruhsat verme ve düzenlemeyi yaratarak** en güvenli görünen yolu seçtiler—orta düzey işçiler ruhsat alarak pazarın belirli kısımları üzerinde monopoliyi güvence altına almaya çalıştılar. Ruhsat genellikle bir okul ya da belki çıraklık gerektirir. Diğer insanların bu mesleği istemelerini önler—**erişimi kısıtlıyorlardı!** Bu orta düzey işçiler ulusallaşan büyük pazarlar tarafından güvencesiz duruma düşürülmüşlerdi ve onlar da ruhsat ve düzenleme aktiviteleri ile bu pazarda kendi yerlerini güvenceye almaya çalışıyorlardı. Sistematik beceri, eğitime erişim, piyasa rekabetini kontrol, üyeler için profesyonel standartları yükseltmek gibi yollarla monopoli yarattılar. Böylece, daha rekabetçi, güvensiz pazarların dışında bir niş güvence altına almayı başardılar. Bu yeni meslekler yaratıldıkça her zaman bir **özel uzmanlık iddiası** vardır. Ruhsat, **kendi otoritelerinin temel alındığı bilgiyi iletme** ve kontrolü kendilerine saklamak için bir yol sağlamış oldu. Böylece eğitim standartları yükseltmeye devam ettiler. Bu orta meslekler, tıp/hukuk/işletme gibi alanların kalıplarını kopya ederek bu mesleklere girmek için daha özelleşmiş eğitim/öğretim talep ettiler.

kültürel değişim # 1—**belirli mesleklerin akademik eğitim gerektirmesi**

--derece/ruhsat=gözlemlenen performansların yerini alan

--o ruhsata bir kez sahip oluktan sonra, ondan kurtulmak zordur

--**Fallows'un argümanı:** bir kez ruhsatı alınca, **performansınıza bakılarak**

değerlendirilmiyorsunuz, gerekli meziyet/beceriye sahip olduğunuz var sayılıyor

--korunaklı mesleki nişleri olan mesleklerin yükselişi

kültürel değişim # 2—**zekânın bilimsel olarak ölçülmesinin yaratılması**

--Binet Fransız devlet okulları için (1900lerde) hangi çocukların

standartlaştırılmış/rutinleştirilmiş Fransız eğitim sisteminde başarılı olamayacaklarını

anlamak için bir test yarattı. Performansı test eden bir dizi sorudan oluşuyordu. Çocukların

performansının öğretmenlerin çocukları öznel olarak değerlendirmesine eşit olan bir test elde

ettiğinde, Binet testi normlaştırdığını düşündü ve okul performansı için geçerli bir ölçüm

olarak kabul etti. Öğretmenlerin değerlendirmesiyle uyumlu olan bir sonuç elde edebileceği bir

araç bulup bulamayacağını anlamaya çalışıyordu.

--Bu, sadece öğretmenlerin farklı tipteki öğrencilerle olan becerisinin bir değerlendirmesi değil

de, onun yerine **çocuğun sabit, içkin, doğuştan gelen zekasının bir ölçümü oldu**—

genellikle bu şekilde anlaşıldı. Öğretmenliğin test edildiği bir şey olmak yerine, **sosyal**

sınıfları, beceri düzeylerini ayırt etmeye yarayan fiziksel kapasitenin bir ölçüsü oldu.

--Bu testin adil olup olmadığına dair tartışmalar var, ancak her zaman bireyin meziyetlerini ya

da becerisini objektif bir şekilde ölçecek bir yol bulmak için bir istek var ki böylece

işler/ödüller/yerler liyakata göre rasyonel objektif bir şekilde paylaşılabilir. Zeka testlerini

hazırlayanlar bu objektif standardı (GRE, LSAT gibi) aradılar (aramaya da devam

ediyorlar)—bu test, zeka, zihinsel kapasite, ve meslek arasında güvenilir bir şekilde bağlantı

kurabildiğini iddia ediyor. (Not edin: farklı kapasite/performans/meziyetin farklı bir ödülü

hakkettiğine dair bir varsayım; kapasitenin bireysel bir özellik olduğu, aslında sınıf ve bireyin

bir karışımı olduğu halde sosyal olarak yapılandırılmadığı varsayımı. Data, testlerdeki

performansın **BELİRLİ BİR NOKTAYA** kadar gelirle korelasyonlu olduğunu gösteriyor,

sonra, seviyeleniyor, ki bu da testte orta düzeyde bir performans için belirli bir gelirin gerekli

olduğunu ancak daha fazla gelirin de daha yüksek puanları garantilemeyeceğini gösteriyor...)

(Bu zeka testleri bir endüstri haline geldi! Ancak SAT ya da GRE gibi testler, örneğin, hayattaki başarı ile ilintili *değil*, sadece üniversitenin ilk yıllarındaki başarı ile ilintili.)

Kısa Özet: İlk kültürel değişim mesleklerin gelişmesi ve bunların yüksek öğrenim üzerine yaptığı etkilerdi. İkinci değişim, sadece birkaç insanın uzun okul yıllarının üstesinden gelebilecek ham maddeye sahip olduklarının kabul edilmesinin etkileri idi. Bu ayırt etme mekanizmasından önce, profesyonelliği sağlayacak olan eğitime erişim daha sınırlı idi.

kültürel değişim # 3—**eğitim takip sisteminde daha da rafineleşme**

—**bu** süreçte (bazıları akademik kariyer, bazıları manüel emek için) hükümetin danışıklı dövuşü vardı ancak aynı zamanda ordu için tecil de bu test sonuçlarına bağlı idi. 1940'dan 1970'e kadar, üç savaş boyunca, ABD yüksek eğitimi olanların askerlik k-hizmetini tecil etti ya da onları geri hizmete verdi. Seçici hizmet IQ ve üniversite statülerine göre askerlere tecil verdi. Orduda **sınıf-temelli bir sistem** yarattık.

--1970'de zorunlu askerlik kaldırıldığında, çoğunluğu daha alt sosyoekonomik statüdekilerden oluşan gönüllü bir ordu elde ettik. ABD'deki neredeyse tamamen meritokratik olan tek organizasyon ordu gibi görünüyor. Giriyorsun ve açık olan kuralları izliyorsun—hiçbir gizli gündem yok çünkü ordu insanları belirtilen bir standartta eğitir, mükemmeliyetin ne olduğunu açıkça tanımlar ve bunu başarmanın yollarını sağlar. Ordu, **kuralların şeffaflığı ve standartlardan** dolayı bütün sosyoekonomik ve irksal kategorilerde en yüksek başarının vitrinidir.

--Sadece ordu IQ testlerini ve üniversite eğitimini genç erkekleri tasnif etmek için kullanmadı, aynı zamanda hükümet belirli işleri elde etmeleri için eğitim almalarını teşvik etti ve bu konuda ilanlar verdi. 1970lere gelindiğinde, ABD belirli türden ayrımların kötü olarak görüldüğü bir yerd (zenginlik, renk) fakat **zeka meşru bir ayırım**, avantajlı olmak (zenginlik, statü, ve iktidar) için bir temel **olarak kaldı**.

Üçüncü değişimle birlikte, devlet erkekleri hayattaki mevkilere yönlendiren bir araç haline geldi. Bu, **meritokrasi nosyonunu—insanların yetenekleri temelinde yukarıya yükseldikleri fikrini**-- destekledi. Meritokrasinin sorunu insanların kaderlerine boyun eğmeleri (başarılı olmayan toplumlar gibi), bu kişinin alttaki konumuna boyun eğmesi de IQ'nun genetik olduğu biyolojik argümanıya da şiddetlenir. Böylece, eğer yetenek miras alınıyorsa ve genetik özelliklerimiz de öğrenme kapasitesini veriyorsa, kaçınılmaz olan için savaşmak niye gibi bir argüman ortaya çıkıyor. Böylece, insanlar boyun eğiyorlar.

Bu hiyerarşi, bilimsel kaçınılmazlık havasıyla yaratıldı ve sürdürüldü. Meritokrasi fikri meziyetleri olmayan için moral bozucudur ve en alttakileri denemekten vazgeçirir ve onları değersiz olduklarına inandırır.

Meritokrasi fikri moral bozar, değersizleştirir, ve **insan sermayesine zarar verir** ancak aynı zamanda profesyonelleri bozar, “yeni bir şey yaratmak yerine ellerindeki korumaya çalışan” insanlar yapar (s. 64). Bu meritokrasi değil *mediocrity*'dir (sıradanlık/ortalamalık). Akademik özellikler çok kısıtlayıcı olurlar.

(1970lerde/80lerde IQ testlerini daha erken yaşlarda, 6 aylık çocuklara bile, giderek artan bir uygulamak isteği vardı. Uzun vadedeki tahmini sorunlarına rağmen, bilimsel olarak sağlam değildir çünkü sürekli çocukları test ederek materyali bozuyorsun).

Yüksek kademelere girişte **aynı zamanda kısıtlayıcı** ve üst uçta **gevşek** olduk (örneğin, üniversiteye kabul edilen herkes mezun oluyor). Eğitim ve işte gereken beceriler arasında çok

az ilişki vardır (örneğin, iyi bir avukat olmak/psikiyatrist olmak profesyonel eğitime yoğunlaşan öğrenilen teknik bilgilerden ziyade bir arkadaş ya da arabulucunun becerilerini gerektirir).

Profesyonel meritokrasi nosyonu **açıklayıcı bir mit** olarak görev yapar—toplumdaki pozisyonumuzu anlamamın yollarını ve tavır/değerleri şekillendirir. (Açıklayıcı mitler için hegemonya kullanıldı—tartışmasız kabul edilen düşünme biçimleri.)

MBA mezunları statü endişesi yaşayabilirler çünkü avukatların sahip olduğu ruhsata sahip değiller. Avukatlar iş hayatına geçiyorlar. Akademisyenler sözde özgürlük için paradan feragat ediyorlar, yüksek statü için az ödeme. Fallows, profesyonellerin **başarı referanslarını içerikleri olmadan** verdiklerini, **objektif performans olmadan statü** kazanma arzusuna yenik düşüklerini iddia ediyor. İroni şu: profesyonel derecelerden çoğu sizi o alandaki gerekli beceriler için eğitmez.

Kent toplumlarında, bir değerlendirme fırsatı olmadan ya da nama dayanmayan anonim ilişkilere gireriz. Buna karşı gösterilen tepkiye örnek: Son dört yıl içerisinde, bu performans/bilgi şeffaflığını geliştirmek için bazı hastanelerin belirli tıbbi prosedürlerin sonuçlarını yayınlamaları için bir baskı oluştu.